QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

Magistrat Dr. Joseph Mifsud B.A. (Legal & Int. Rel.), B.A. (Hons), M.A. (European), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Bernard Charles Spiteri)

vs.

Dorothy Refalo

Numru 65/2011

Illum 14 ta' Gunju 2017

Il-Qorti;

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputata **Dorothy Refalo**, ta' disgha u tletin (39) sena, bint Peter u Mary Grace nee' Pisani, imwielda Victoria, nhar it-13 ta' Dicembru 1971, residenti fil-fond numru 57, Triq Ghajn Qatet, Rabat, Ghawdex u detentrici tal-karta tal-identita' bin-numru 2872G, akkuzata talli f'dawn il-Gzejjer nhar it-tlieta (3) ta' Marzu 2010, u matul l-ahhar erba' snin ta' qabel, gewwa dawn il-Gzejjer, gewwa Victoria, Ghawdex u fi bnadi ohra f'hinijiet differenti:

a) forniet jew ipprokurat jew offriet li tforni jew li tipprokura id-droga eroina, specifikata fl-ewwel skeda tal-ordinanza dwar il-medicini perikoluzi, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta lill-persuna

jew persuni jew ghall-uzu ta persuna/i minghajr ma kellha licenzja mill-President ta' Malta, minghajr ma kienet awtorizzata bir-regoli tal-1939 ghall-kontroll intern tad-drogi perikoluzi (G.N. 292/1939) jew minn xi awtorita' moghtija mill-President ta' Malta li tforni id-droga u minghajr ma kienet fil-pussess ta' awtorizzazzjoni ghall-importazzjoni jew ghall-esportazzjoni mahrug mit-Tabib Principali tal-Gvern skont id-dispozizzjonijiet tas-sitt taqsima tal-ordinanza imsemmija u minghajr ma kellha licenzja jew xorta ohra awtorizzata li timmanefattura jew tforni d-droga msemmija u minghajr ma kellha licenzja li tipprokura l-istess droga u dan bi ksur tar-regolament 4 tar-regoli tal-1939 ghall-kontroll intern tad-drogi perikoluzi (G.N. 292/1939) kif sussegwentament emmendati u bi ksur tal-ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta;

b) kellha fil-pussess taghha d-droga eroina, specifikata fl-ewwel skeda tal-Ordinanza dwar il-medicini perikoluzi Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta meta ma kinitx fil-pussess ta' awtorizzazjoni ghall-importazzjoni jew ghall-esportazzjoni mahrug mit-Tabib Principali tal-Gvern skont id-dispozizzjonijiet tar-4 u s-6 Taqsima tal-Ordinanza u meta ma kinitx bil-licenzja jew xorta ohra awtorizzata li timmanifattura, jew li tforni d-droga msemmija u meta ma kinitx b'xi mod iehor bil-licenzja mill-President ta' Malta li jkollha d-droga msemmija fil-pussess taghha u naqset li tipprova li d-droga msemmija giet fornuta lilha ghall-uzu taghha skont ir-ricetta kif provdut fir-regolamenti msemmija u dan bi ksur tar-regolament 8 tar-regoli tal-1939 dwar il-kontroll intern tad-drogi perikoluzi (G.N. 292/1939) kif sussegwentament emmendati u bi ksur tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta;

Il-Qorti giet mitluba sabiex barra milli tapplika l-piena skont il-ligi tordna lill-imputata thallas l-ispejjez li ghandhom x'jaqsmu mal-hatra tal-esperti skont l-artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

Rat l-ordni tal-Avukat Generali *ai termini* tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 22 tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi (Kapitolu 101 tal-Ligijiet ta' Malta) (Dok. "F").

Rat illi din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif preseduta b'digriet datat 30 ta' Gunju 2015 moghti mis-Sinjurija Tieghu l-Prim'Imhallef.

Rat illi fis-seduta tal-5 ta' April 2017 il-Qorti tat cans lill-Prosekuzzjoni u lid-Difiza sabiex jipprezentaw is-sottomissjonijiet taghhom bil-miktub.

Rat illi l-Prosekuzzjoni pprezentat is-sottomissjonijiet taghha bil-miktub fil-21 ta' April 2017[1].

Rat illi d-Difiza dahlet is-sottomissjoni taghha bil-miktub fil-5 ta' Gunju 2017[2].

Rat l-atti kollha ta' dan il-procediment u d-dokumenti esebiti.

Dewmien ta' procedura

Il-Qorti tinnota li l-proceduri huma marbuta ma' kaz li sehh f'Marzu 2010 u fis-snin ta' qabel.

---

[1] *a* fol. *154 et seq*
[2] *a* fol. *156 et seq*

F'dan ix-xenarju ta' dewmien bla bzonn, din il-Qorti ttenni dak li qalet il-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza "Il-**Pulizija vs. Anthony Azzopardi**" [4.2.2010] u cioe' li:-

"Ghalkemm din il-Qorti tifhem u tapprezza li biz-zieda enormi fil-kompetenza taghhom f'dawn l-ahhar snin il-Qrati tal-Magistrati gew inondati bix-xoghol u qed jahdmu taht pressjoni liema bhalha, dan id-dilungar zejjed biex jigu decizi kawzi fil-Qrati tal-Magistrati bhala Qrati ta' Gudikatura Kriminali, wara li l-Avukat Generali jkun baghat l-artikoli, qed johloq znaturazzjoni tal-processi kriminali li min-natura taghhom ghandhom jigu decizi kemm jista' jkun malajr kemm fl-interess tal-persuna akkuzata u kif ukoll fl-interess tas-socjeta' li f'isimha tkun qed issir il-prosekuzzjoni ... din is-sitwazzjoni, li ma tikkoncernax biss din il-kawza, mhix accettabbli u hemm bzonn li tigi korretta b'mizuri legizlattivi li jassikuraw li dawn il-kawzi jigu decizi fi zmien ragjonevoli izda li jkun mandatorju u stabbilit bil-ligi."

Dwar dan esprimiet ruhha l-Qorti Kostituzzjonali fil-kawza **Samuel Onyeabor vs. Avukat Generali** deciza nhar it-Tnejn 14 ta' Dicembru 2015:

Fil-fatt eżami tal-proċess ta' kumpilazzjoni juri illi d-dewmien kien mhux minħabba l-komplessità tal-każ jew minħabba l-volum ta' xhieda, iżda minħabba l-mod kif il-proċess tmexxa, li juri illi n-nuqqas aktar milli f'parti jew f'oħra qiegħed fis-sistema nnifsu, li

ma jħallix li proċess jibda u jintemm iżda jitkarkar: il-ġbir tax-xiehda jsir bin-nifs, seduti jinħlew billi jinstema' biss xhud wieħed għal ftit minuti, seduti oħra jkollhom jitħassru għax lill-Qorti stess jew lill-Prosekuzzjoni jidħlilhom xogħol ieħor aktar urġenti u jitħassru wkoll seduti għal raġunijiet varji. Naturalment, aktar ma l-proċess jieħu fit-tul, aktar tqum il-possibilità li jinqalgħu ostakoli, li jkomplu jwasslu għal aktar dewmien.

Din il-Qorti, bħall-ewwel Qorti, tapprezza illi l-volum ta' xogħol u n-nuqqas ta' riżorsi jwasslu għal sitwazzjoni fejn ma jibqax possibbli li kull kaz jingħata l-attenzjoni indiviża biex jitmexxa b'ħeffa u bla ħela ta' żmien ... Ma nistgħux ma ngħidux ukoll, iżda, illi hemm nuqqasijiet ukoll min-naħa tal-operaturi tas-sistema, għax hija l-inerzja li twassal biex l-affarijiet inkomplu nagħmluhom b'dan il- mod "għax dejjem hekk sar", u għalhekk, għalkemm nafu li jsiru ħażin, inkomplu nagħmluhom hekk.[3]

Il-Qorti tinnota li f'dan il-kaz id-difiza ghandha terfa' hafna mill-piz ghad-dewmien bla bzonn. Il-Qorti taghmilha cara li kif jinghad *tardare si, scappare no*. Min ikun responsabbli ghad-dewmien ma jistenniex xi skont fil-piena dejjem jekk tinstab htija.

Il-fatti specie tal-kaz

Il-kaz imur lura ghat-tnejn (2) ta' Marzu tas-sena elfejn u għaxra (2010) meta l-pulizija kienu qegħdin jagħmlu investigazzjoni fejn

[3] Rikors numru 18/2014 TM, Imhallef Giannino Caruana Demajo (Agent President), Imhallfin Noel Cuschieri u Joseph Zammit McKeon.

bar partikolari ġewwa s-Sannat u hemmhekk il-pulizija għamlu search ġo din ir-residenza. F'din ir-residenza sabu *digital scale,* kwantita ta' karti maqtugħin żgħar kwadri bi traċċi ta' trab kannella fuqhom, kif ukoll ammonti kbar ta' magazines li kellhom kantunieri neqsin, l-istess rettangolarment maqtugħin.

Il-pulizija kienu arrestaw u investigaw lil Dorothy Refalo. Fl-istqarrija din stqarret li ma kienet taf xejn dwar dawn l-affarijiet. L-ewwel stqarrija li rrilaxxat Dorothy Refalo kienet fit-tnejn (2) ta' Marzu 2010.

Fil-kors tal-investigazzjonijiet kien arrestat Jozef Juan Cauchi u dan fil-fatt kien għamel stqarrija fejn dan kien stqarr li kien xtara xi eroina mingħand Dorothy Refalo u li darba minnhom hu stess kien ukoll biegħ l-eroina lill-imputata Refalo minħabba li kienet tħossha ħafna *sick,* u fil-fatt kien taha minn tiegħu stess. Dan kien ikkonferma dawn l-istqarrijiet bil-ġurament quddiem il-maġistrat inkwirenti li kien il-Maġistrat (illum Imhallef) Anthony Ellul. Jozef Juan Cauchi kien tressaq il-Qorti u kien instab ħati.

Il-pulizija regghu kellmu lil Dorothy Refalo fejn din innegat li kellha x'taqsam mad-drogi però qalet illi l-aħħar li kienet għamlet użu minn droga kien madwar xahar qabel l-arrest jiġifieri għal ħabta ta' Frar 2010.

XHIEDA

F'dan il-kaz xehdu 8 xhieda kif gej:

Spettur Josric Mifsud (a fol. *23 et seq.), PC 138 Joseph Portelli (a* fol. *26 et seq.), PC 1384 Felix Sammut (a* fol. *28 et seq.), WPC 37 Sarah Dimech (a* fol. *30 et seq.), Spizjar Godwin Sammut (a* fol. *33 et seq.), Jozef Juan Cauchi (a* fol. *117 et seq.), PC 138 Joseph Portelli (a* fol. *129 et seq.), Spettur Josric Mifsud (a* fol. *134 et seq.).*

L-**Ispettur Josric Mifsud** xehed li l-pulizija kienu qed jaghmlu investigazzjoni hdejn bar gewwa l-pjazza s-Sannat, Ghawdex u ghamlu search f'residenza li taghmel parti mill-*Friends to All Bar* fejn l-imputata kienet tghix maz-zija taghha Salvina Farrugia. Gew elevati kwantita ta' karti maqtughin zghar kwadri bi tracci ta' trab kannella fuqhom, *digital scale* zghir, borza li kien hemm tracci ta' trab kannella suspettata erojina kif ukoll ammonti kbar ta' *magazines* li kellhom kantunieri neqsin.

Ix-xhud **Jozef Juan Cauchi**[4] xehed li kien xtara d-droga eroina minghand l-imputata u huwa kien jixtri minghandha minn hanut fis-Sannat fejn kienet tahdem l-imputata. Fl-istqarrija Jozef Juan Cauchi, stqarr li kien qieghed jixtri droga eroina minghand l-imputata Dorothy Refalo. Fl-istqarrija tat-3 ta' Marzu 2010, li giet anke wkoll konfermata bil-gurament quddiem il-Magistrat tal-

[4] Seduta tas-16 ta' Ottubru 2013 u xehed quddiem il-Magistrat Inkwirenti fejn ikkonferma l-istqarrija li kien ghamel lill-pulizija

Ghassa Dr. Anthony Ellul[5] gie spjegat b'mod dettaljat li bejn ix-xhur ta' Ottubru u Dicembru 2009, ix-xhud Jozef Juan Cauchi kien qieghed imur ta' kuljum bejn 8.30 jew 9.30 jew 10.00 ta' filghodu fil-hanut li tiehu hsieb l-imputata Dorothy Refalo li jinsab ta' Sannat, sabiex jixtri din id-droga eroina. Din il-verzjoni guramentata regghet giet konfermata fil-mori ta' dawn il-proceduri kriminali.

Mix-xhieda ta' **PC 138 Joseph Portelli,** ikkonfermata wkoll minn **PC 1384 Felix Sammut** irrizulta li Refalo kienet tghix hemm fid-dar li taghmel parti mill-istess hanut u ghamlu tfittxija fuq il-persuna taghha li rrizultat fin-negattiv.

L-Ispizjar **Godwin Sammut**[6] xehed li minn *swabs* mehuda mill-bicca *plastic* li kienet giet elevata minn pulizija, fejn fihom instabet is-sustanza eroina.

Ix-xhud **WPC 37 Sarah Dimech** qalet li ghamlet *search* fuq il-persuna tal-imputata u ma sabitx affarijiet relatati ma' droga. Pero' qalet li kienu evidenti certu marki fuq idejha liema marki kienu ghadhom friski bid-demm hiereg.

Fl-istqarrija taghha l-imputata **Dorothy Refalo** ammettiet li madwar gimghatejn qabel kienet hadet droga eroina, pero' hija cahdet li kienet traffikat l-imsemmija droga. Qalet li kienet *drug user*, kellha l-vizzju tad-droga ghal iktar minn ghaxar (10) snin, tiehu l-erojina

[5] Illum Imhallef
[6]A fol. 33

fil-vina jew tisnifjaha u kienet tixtri l-erojina minghand certu Jozef Juan Cauchi tal-Orjenta maghruf ukoll bhala Cifru.

KUNSIDERAZZJONIJIET LEGALI GENERALI

Preliminari[7]

Din hija Qorti ta' Gudikatura Kriminali. Quddiemha persuna jew persuni jigu mixlija li wettqu reati kriminali. Il-Qorti hija adita bl-imputazzjonijiet li jingiebu quddiemha u li jkunu maghmula mill-Prosekuzzjoni. Hemm limitu kemm il-Qorti tista' tkun flessibbli fir-rigward tal-interpretazzjoni tal-imputazzjonijiet li jingiebu quddiemha.

Għalkemm verament li l-komparixxi li fuqha hemm l-imputazzjonijiet hija ritenuta bħala *un avviso a comparire,* l-imputazzjonijiet huma dejjem ta' indoli penali. Ir-regoli tal-procedura ma jistgħux jigu interpretati b'mod wiesa' tali li l-parametri tal-azzjoni penali jigu spustati jew mibdula. Altrimenti d-difiza ma tkunx tista' tiddefendi ruħha kif jixraq.

Quddiem din il-Qorti jekk persuna tinstab ħatja teħel piena. Jekk ma tinstabx ħatja tigi meħlusa mill-imputazzjonijiet dedotti. Il-valutazzjoni dwar jekk persuna tkunx ħatja jew le tiddependi dejjem fuq il-provi li jingiebu quddiemha (u quddiem ebda post jew

[7] Il-Qorti qeghda tibbaza dan fuq l-ispjega li ta l-kollega l-Magistrat Aaron Bugeja fil-kawza il-**Pulizija vs Joseph Calleja et**. deciza fil-5 ta' Frar 2016

medium ieħor) u l-istess valutazzjoni hija marbuta mal-imputazzjonijiet kriminali li jkunu gew miktuba u prezentati quddiemha mill-Pulizija Ezekuttiva jew skont kif ikunu gew mizjuda jew mibdula fl-istadju opportun – u dejjem mhux aktar tard minn meta l-Prosekuzzjoni tkun iddikjarat il-provi tagħha magħluqa. Altrimenti jekk ma jkunx hekk l-akkuzatur ikun jista' jbiddel il-parametri tal-azzjoni penali skont meta jidhirlu u skont l-andament ta' dak li jkun qed iseħħ jew li jkun irrizulta matul il-kors tal-process penali.

Għalkemm hemm element ta' flessibilita' provdut minn certu gurisprudenza fir-rigward tal-procedimenti quddiem dawn il-Qrati ta' gurisdizzjoni limitata, din il-flessibilita' trid tkun tali li ma tkunx ta' pregudizzju għall-proceduri penali u għad-drittijiet tad-difiza.

F'kull kaz pero, stante li din hija Qorti ta' Gudikatura Kriminali hija marbuta bit-termini tal-imputazzjoni skont kif spjegat aktar 'il fuq. Aktar minn hekk quddiemha huwa dmir tal-Prosekuzzjoni li tipprova l-kaz tagħha skont kif proferit fl-imputazzjoni kontestata sal-grad ta' konvinciment morali u sufficjenza probatorja lil hinn minn kull dubju dettat mir-raguni. Mill-banda l-oħra jekk id-difiza tagħzel li tressaq xi provi jew sottomissjonijiet kif sar f'dan il-kaz, huwa bizzejjed għad-difiza li tikkonvinci lill-Qorti bit-tezi tagħha fuq bazi ta' konvinciment morali li jistrieħ fuq bilanc ta' probabilita' u f'kaz li dan iseħħ, u l-Qorti ma tħossiex moralment konvinta li l-Prosekuzzjoni laħqet il-grad ta' prova rikjesta minnha, allura l-Qorti trid tillibera lill-imputata.

Dawn huwa principji kardinali li jsawru l-procediment penali Malti. Jogħgbuna jew ma jogħgbuniex, dawn huma wħud mir-regoli bazilari li jistrieħ fuqhom il-procediment penali Malti.

Biss din il-Qorti ma tistax tieqaf hawnhekk. Hija marbuta li tiggudika dan il-kaz skont l-akkuza li giet magħmula mill-Prosekuzzjoni kontra l-imputata u ma tistax tbiddel hi bis-setgħa tagħha stess il-parametri tal-kawza intrapriza mill-Prosekuzzjoni u tiddeciedi kif jiftlilha jew tmur lil hinn mill-imputazzjoni prezentata lilha mill-Prosekuzzjoni.

Oneru tal-Prosekuzzjoni

Huwa l-oneru tal-Prosekuzzjoni li tressaq l-ahjar provi sabiex tikkonvinci lill-Qorti li l-akkuzi addebitati lill-imputata huma veri u dan ghaliex kif jghid il-Manzini fil-ktieb tieghu **Diritto Penale** Vol. III Kap IV pagna 234, Edizione 1890:-

> *"Il cosi` detto onero della prova, cioe` il carico di fornire, spetta a chi accusa – onus probandi incumbit qui osservit".*

Huwa minnu, li jekk il-Qorti hija rinfaccjata b'zewg verzjonijiet konfliggenti, ghandha tillibera, stante li tali konflitt ghandu jmur a beneficcju tal-imputata. Pero' huwa veru wkoll kif gie deciz mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-dsatax (19) ta' Mejju, 1997 fil-kawza fl-ismijiet Il-**Pulizija vs Graham Charles Ducker**:

"It is true that conflicting evidence per se does not necessarily mean that whoever has to judge may not come to a conclusion of guilt. Whoever has to judge may, after consideration of all circumstances of the case, dismiss one version and accept as true the opposing one".

Il-Prosekuzzjoni trid tipprova l-kaz taghha lil hinn minn kull dubju ragjonevoli, waqt li d-difiza trid tipprova d-difiza taghha fuq bazi ta' probabilita'.

Huwa principju baziku prattikat mill-Qrati taghna fil-procediment kriminali, li sabiex l-akkuzata tigi misjuba hatja l-akkuzi migjuba fil-konfront taghha dawn ghandhom jigu pruvati oltre kull dubju dettat mir-raguni.

F'dan ir-rigward issir referenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-5 ta' Dicembru, 1997 fil-kawza fl-ismijiet Il-**Pulizija v Peter Ebejer**, fejn il-Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilhaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jhalli ebda dubju dettat mir-raguni u mhux xi grad ta' prova li ma jhalli ebda ombra ta' dubju. Id-dubji ombra ma jistghux jitqiesu bhala dubji dettati mir-raguni. Fi kliem iehor, dak li l-gudikant irid jasal ghalih hu, li wara li jqis ic-cirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-buon sens tieghu, ikun moralment konvint minn dak il-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni.

Fil-fatt dik il-Qorti ccitat l-ispjegazzjoni moghtija minn Lord Denning fil-kaz **Miller v Minister of Pension** - 1974 - ALL Er 372 tal-espressjoni '*proof beyond a reasonable doubt.*'

> *"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence 'of course it is possible but not in the least probable', the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice."*

Din il-Qorti taghmel ukoll referenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fid-9 ta' Settembru 2002 fil-kawza fl-ismijiet Il-**Pulizija vs Martin Mark Ciappara** fejn spjegat x'jigri meta gudikant ikun rinfaccjat b'zewg verzjonijiet konfliggenti u cioe' jistghu jigru zewg affarijiet u cioe' jew il-gudikant ikun tal-fehma li l-kaz tal-Prosekuzzjoni ma jkunx gie sodisfacentement ippruvat, u allura l-Qorti ghandha tillibera, jew jekk ikun moralment konvint li l-verzjoni korretta hija wahda u mhux l-ohra, jimxi fuq dik il-verzjoni li jaccetta u jekk dik il-verzjoni tkun timporta l-htija tal-imputat jew akkuzat, allura jiddikjara tali htija u jghaddi ghal piena jew ghal xi provvediment iehor.

Apprezzament tal-provi fl-assjem:

Il-Qorti tissottolinea li huwa ben risaput li l-apprezzament tal-provi ghandu jsir mhux biss b'mod spezzettat u individwali izda l-provi ghandhom jigu analizzati flimkien fl-assjem taghhom sabiex wiehed jara x'inferenzi jew interpretazzjoni ragjonevoli u legali jista' jaghti lil dawk il-provi hekk interpretati. Ma tistax tinstab htija jew nuqqas ta' htija semplicement fuq analizi individwali jew separata tal-provi. Dawn ghandhom jigu kkunsidrati kemm individwalment kif ukoll komplessivament. Dan hu appuntu l-ezercizzju li sejra taghmel din il-Qorti, u cioe' li tezamina bir-reqqa kollha l-provi prodotti f'dan il-kaz.

Stqarrija guramentata

Dak li din il-Qorti hi msejha biex taghmel hu semplicement li tara jekk, fil-kaz *de quo*, il-Qorti ghandhiex tistrieh fuq l-istqarrija guramentata tal-imsemmi Jozef Juan Cauchi anke ghall-fatt li ddikjara li kien provda droga lill-imputata u xi diskrepanzi li hemm fix-xhieda li ta quddiem din il-Qorti.

Il-Qorti taghmel referenza ghall-gherf li hallilna l-Prim Imhallef Vincent Degeatano fis-sentenza tieghu moghtija fis-26 ta' Mejju 2003 fl-ismijiet il-**Pulizija vs Pierre Gravina** fejn qal:

> Issa, huwa principju generali li *"…ix-xhieda ghandhom dejjem jigu ezaminati fil-Qorti u <u>viva voce</u>"* (Artikolu 646(1), Kap. 9).

Ghal din ir-regola, pero`, hemm certi eccezzjonijiet li jipprovdi ghalihom l-istess Artikolu 646 fis-subartikoli li jigu wara s-subartikolu (1). Hemm ukoll l-eccezzjoni tad-deposizzjoni mehuda in segwitu ghall-hrug ta' ittri rogatorji bil-procedura traccjata fl-Artikolu 399 tal-Kodici Kriminali, procedura li giet ritenuta applikabbli anke ghal kawzi sommarji (ara ***Il-Pulizija vs Angelo Grima*** App. Krim. 18 ta' Ottubru, 1952), u li fil-prattika giet ukoll applikata mill-Qorti Kriminali f'xi kazijiet wara l-hrug tal-att ta' akkuza. U hemm l-eccezzjoni ta' meta xhud jinstema' f'daru minhabba mard jew xjuhija (Art. 647, Kap. 9). Jigi osservat li anke fil-kaz ta' xhieda permezz ta' ittri rogatorji u ta' xhieda li jinstemghu f'darhom, l-imputat jew akkuzat ghandu dejjem il-jedd li jkun presenti waqt is-smigh tax-xhud jew li jahtar rappresentant tieghu ghal waqt tali smigh – Art. 647(3) u 399(2). L-ewwel sentenza tal-Artikolu 30A tal-Kap. 101 taghmilha cara li dak l-Artikolu qed jipprovdi wkoll eccezzjoni, pero` mhux eccezzjoni ghar-regola kontenuta fl-Artikolu 646(1) tal-Kodici Kriminali izda ghar-regola kontenuta fl-Artikolu 661[8] tal-istess Kodici. Minn dan isegwi, li anke meta l-prosekuzzjoni tkun trid taghmel uzu minn dikjarazzjoni guramentata mehuda skond l-imsemmi Artikolu 30A, ir-regola ghandha tkun li min ikun ghamel dik l-istqarrija ghandu jingieb fil-qorti biex l-imputat jew akkuzat ikun jista' jikkontroezaminah dwarha. S'intendi,

[8] 661: "Konfessjoni ma taghmilx prova hlief kontra min jaghmilha, u mhix ta' pregudizzju ghal ebda persuna ohra."

dan ma jfissirx li jekk ix-xhud, meta jigi ezaminat jew kontro-ezaminat, ibiddel jew jirritratta minn dak li jkun qal fid-dikjarazzjoni guramentata, allura dik id-dikjarazzjoni (jew il-parti mibdula jew ritrattata) ma tkunx aktar tista' tittiehed bhala prova kontra l-akkuzat; il-gudikant jista' xorta wahda, wara li jkun sema' lix-xhud, jasal ghall-konkluzzjoni li l-verita` hija dik kontenuta fl-istqarrija guramentata u mhux dak li jkun iddepona fil-qorti x-xhud. Ifisser biss li, bhala regola, min ikun ghamel tali stqarrija guramentata ghandu jingieb il-qorti ghall-fini ta' kontroll da parti tal-akkuzat jew imputat. F'dan is-sens ukoll esprimiet ruhha l-Qorti Ewropea fil-kawza ***Kostovski v. Netherlands*** (20 ta' Novembru, 1989) meta qalet li d-dritt ta' akkuzat li jikkonfronta xhud migjub kontra tieghu:

> **does not mean, however, that in order to be used as evidence statements of witnesses should always be made at a public hearing in court: to use as evidence such statements obtained at the pre-trial stage is not in itself inconsistent with paragraphs (3)(d) and (1) of Article 6, provided the rights of the defence have been respected. As a rule, these rights require that an accused should be given an adequate and proper opportunity to challenge and question a witness against him, either at the time the witness was**

making his statement or at some later stage in the proceedings.[9]

L-ispacc tad-droga lil terzi

Id-difiza fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha sostniet li:

B'mod generali il-ligi ma tissanzjonax l-intenzjonijiet, u huwa eccezzjonalment illi l-ligi tikkunsidra reat ikkunsmat (u mhux biss tentattiv) meta l-intenzjoni kriminuza tkun ghada ma gietx attwata, u ghaldaqstant fl-umli fehma tal-esponenti wiehed ghandu jezercita cirkospezzjoni akbar f'kazijiet simili, u ***<u>sabiex ma jinholqux ingustizzji l-intenzjoni tal-ispacc ghandha tirrizulta b'mod konkret u inekwivoku u mhux sempliciment frott ta' kongetturi u supposizzjonijiet; liema intenzjoni QATT ma rrizultat fil-kaz odjern tal-esponenti.</u>***

Illi fil-fatt fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali tas-26 ta' Awissu 1998 fl-ismijiet ***<u>Il-Pulizjia vs Carmel Degiorgio</u>****, il-Qorti qalet hekk: 'Il-posizzjoni legali hi cara, il-Qorti trid tkun sodisfatta lil* ***hinn minn kull dubju dettat mir-raguni u a bazi tal-provi li jingabu mill-prosekuzzjoni*** *li l-pussess tad-droga in kwistjoni ma kienx ghall-uzu esklussiv tal-pussessur.'*

Il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza il-**Pulizija vs Jason Mallia** fejn intqal:

[9] (1990) 12 E.H.R.R.434, para. 41.

"Dak li l-ligi tirrikjedi hu li jigu pruvati cirkostanzi li jissodisfaw lill-Qorti sal-grad tal-konvinciment morali "li dak il-pussess ma kienx ghall-uzu esklussiv tal-hati". Fi kliem iehor, jekk persuna jkollha pussess ta' droga li mhix bi hsiebha tuza, tali pussess ikun jammonta ghal pussess mhux ghall-uzu esklussiv tal-pussessur, anke jekk il-pussessur ikun ghadu ma ddecidiex kif bi hsiebu jiddisponi altrimenti minn dik id-droga. Bil-kelma "uzu" il-legislatur ried ifisser "konsum", u cioé li l-pussessur juza huwa stess dik id-droga ossia jabbuza minnha billi jikkonsmha. Ghalhekk, persuna li ma jkollhiex il-hsieb li tuza d-droga izda li zzomm dik id-droga ghandha minghajr raguni valida skond il-ligi biex eventwalment tara x'taghmel biha, ikollha mhux biss pussess ta' dik id-droga, izda dak il-pussess ma jkunx jista' jinghad li hu ghall-uzu esklussiv taghha[10]".

Illi maghmula din id-distinzjoni xorta wahda bhal fil-ligi Ingliza l-prova tista' issir minn inferenza tac-cirkostanzi tal-kaz fejn il-gurispridenza Brittanika tindika hekk:

"Evidence from which intent to supply may be inferred will include at least one or, more usually, a combination of the following factors:

- *Possession of a quantity inconsistent with personal use.*

[10] 02/09/1999

- *Possession of uncut drugs or drugs in an unusually pure state suggesting proximity to their manufacturer or importer.*
- *Possession of a variety of drugs may indicate sale rather than consumption.*
- *Evidence that the drug has been prepared for sale. If a drug has been cut into small portions and those portions are wrapped in foil or film, then there is a clear inference that sale is the object.*
- *Drug related equipment in the care and/or control of the suspect, such as weighing scales, cutting agents, bags or wraps of foil (provided their presence is not consistent with normal domestic use).*
- *Diaries or other documents containing information tending to confirm drug dealing, which are supportive of a future intent to supply, for example, records of customers' telephone numbers together with quantities or descriptions of drugs.*
- *Money found on the defendant was considered in R v Batt (1994) Crim. LR 592. It is not necessarily evidence of future supply. It may be evidence of supply in the past but on its own the money is not evidence of a future intent to supply.*
- *Evidence of large amounts of money in the possession of the defendant, or an extravagant lifestyle which is only prima facie explicable if derived from drug dealing, is admissible in cases of possession with intent to supply if it is of probative significance to an issue in the case R v Morris (1995) 2 Cr. App. R. 69.*
- *Extravagant lifestyle, but only when that is of probative significance to an issue in the case.*[11]"

[11] www.cps.gov.uk

Fil-fatt l-artikolu 3(3) tal-UN Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs jistabilixxi ai fini tal-pussess aggravat tad-droga illi:

"Knowledge, intent or purpose required as an element of an offence set forth in paragraph 1 of this article **may be inferred from objective factual circumstances**."

Dan ifisser allura li aktar mill-kwantita jew ammont ta' droga li tinsab fil-pussess tad-delinkwent, huma c-cirksotanzi kollha tal-kaz u x'inferenza tista' ssir mill-istess li ghandha tiggwida lill-gudikant meta si tratta tar-reat tal-pussess aggravat ta' droga ikun x'ikun l-ammont , kwalita jew kwantita ta' droga involuta. Illi l-qrati Maltin jiggwidaw lil min hu msejjah biex jiggudika illi ghalkemm l-ammont ta' droga misjuba ghand il-persuna suspettata hija indikattiva madanakollu mhux din ic-cirkostanza biss hija indikattiva tal-pussess aggravat u allura mxew fuq dak stabbilit fil-Konvenzjoni tal-Gnus Maghquda surriferita.

Dwar l-elementi tar-reat in kwistjoni u b'mod partikolari l-element intenzjonali, il-Qorti tirreferi ghas-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Jason Mallia**, moghtija fit-2 ta' Settembru 1999 (Appell Nru. 130/1999), fejn inghad hekk fir-rigward tar-reat in kwistjoni:

> *"Qabel xejn ghandu jigi precisat li mhux korrett li wiehed jghid li biex jikkonfigura r-reat ta' pussess bl-aggravanti kontemplata fl-*

Artikolu 22(2)(b)(i) tal-Kap. 101 irid ikun hemm provi li juru li l-pussessur kellu l-animus li jispacca d-droga. Jekk tigi ppruvata, mic-cirkostanzi, tali intenzjoni allura certament dak il-pussess ma jkunx ghall-uzu esklussiv tal-pussessur. Izda tali intenzjoni mhix mehtiega ghall-finijiet tal-aggravanti in kwistjoni. Dak li l-ligi tirrikjedi hu li jigu pruvati cirkostanzi li jissodisfaw lill-Qorti sal-grad tal-konvinciment morali "li dak il-pussess ma kienx ghall-uzu esklussiv tal-hati". Fi kliem iehor, jekk persuna jkollha pussess ta' droga li mhix bi hsiebha tuza, tali pussess ikun jammonta ghal pussess mhux ghall-uzu esklussiv tal-pussessur, anke jekk il-pussessur ikun ghadu ma ddecidiex kif bi hsiebu jiddisponi altrimenti minn dik id-droga. Bil-kelma 'uzu' il-legislatur ried ifisser "konsum", u cioe` li l-pussessur juza huwa stess dik id-droga ossia jabbuza minnha billi jikkonsmaha."

Huwa car ghalhekk illi l-ligi taghna ma tirrikjedix l-*animus* fl-imputat li jispacca d-droga lil terzi, sabiex tinstab htija ta' pussess bl-aggravanti, izda huwa sufficjenti illi jigu pruvati cirkostanzi li jissodisfaw lill-Qorti lil hinn minn kull dubju dettat mir-raguni, illi l-pussess tad-droga ma kinitx intiza ghall-uzu esklussiv tieghu.

Kif gie ritenut ukoll fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fit-12 ta' Mejju 2005, fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Marius Magri**:

"Illi dawn il-kazijiet mhux l-ewwel darba li jipprezentaw certa diffikolta` biex wiehed jiddetermina jekk id-droga li tkun instabet

kienitx intiza ghall-uzu personali jew biex tigi spaccjata. Il-principju regolatur f'dawn il-kazijiet hu li l-Qorti trid tkun sodisfatta lil hinn minn kull dubbju dettat mir-raguni w a bazi tal-provi li jingabu mill-prosekuzzjoni li l-pussess tad-droga in kwistjoni ma kienx ghall-uzu esklussiv (jigifieri ghall-uzu biss) tal-pussessur. Prova, ossia cirkostanza wahda f'dan ir-rigward tista', skond ic-cirkostanzi tal-kaz tkun bizzejjed."

U kif inghad fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali tat-2 ta' Settembru 1999, fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Carmel Spiteri</u>**, *"meta l-ammont ta' droga ikun pjuttost sostanzjali, din tista' tkun cirkostanza li wahedha tkun bizzejjed biex tissodisfa lill-qorti li dak il-pussess ma kienx ghall-uzu esklussiv tal-hati"*.

Illi pero` kif intqal ukoll mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-sentenza taghha tat-23 ta' Mejju 2002, fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Brian Caruana</u>**:

"kull kaz hu differenti mill-iehor u jekk jirrizultawx ic-cirkostanzi li jwasslu lill-gudikant ghall-konvinzjoni li droga misjuba ma tkunx ghall-uzu esklussiv tal-akkuzat, fl-ahhar mill-ahhar hija wahda li jrid jaghmilha l-gudikant fuq il-fattispecji li jkollu quddiemu w ma jistax ikun hemm xi "hard and fast rule" x'inhuma dawn ic-cirkostanzi indikattivi. Kollox jiddependi mill-assjem tal-provi w mill-evalwazzjoni tal-fatti li jaghmel il-gudikant u jekk il-konkluzjoni li jkun wasal ghaliha il-gudikant tkun perfettament raggungibbli bl-uzu tal-logika w l-buon sens u bazata fuq il-fatti, ma jispettax lil din il-Qorti li tissostitwiha

b'ohra anki jekk mhux necessarjament tkun l-unika konkluzzjoni possibbli".

Kif inghad ukoll fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali tas-17 ta' Frar 1997, fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija vs Mohammed Ben Hassan Trabelsi</u>**:

" … l-ewwel nett wiehed ghandu jara jekk l-ammont ta' droga huwiex ammont li <u>normalment</u> wiehed jassocja ma' uzu personali, u sa hawn il-piz tal-prova (u cioe` il-prova tal-ammont u tal-pussess) qieghed fuq il-prosekuzzjoni; jekk, pero`, dak l-ammont ikun tali li normalment wiehed ma jassocjahx mal-uzu esklussiv da parti tal-pussessur, ikun jispetta lill-imputat li jipprova, imqar fuq bazi ta' probabbilita`, li dak l-ammont kien ghall-uzu esklussiv tieghu, u dan b'applikazzjoni tal-Artikolu 26(1) tal-Kap. 101."

Issa f'dan il-kaz, il-Prosekuzzjoni gabet il-prova fil-grad rikjest mil-ligi.

Il-Qorti fliet b'reqqa l-verzjoni mghotija minn Jozef Juan Cauchi, fl-istqarrija rilaxxata lill-pulizija, meta din l-istess stqarrija giet konfermata bil-gurament u anke meta xehed quddiem din il-Qorti f'dawn il-proceduri kiminali fejn baqghet wahda konsistenti.

Il-Qorti qeghda temmen lil Jozef Juan Cauchi li anke hu stess kien ammetta li kien traffika d-droga. L-imputata kellha kull interess sabiex ma' tghidx il-verita.

Illi din il-Qorti iggwidata b'dawn il-linji gwida gurisprudenzjali u legali u minn ezami tac-cirkostanzi tal-kaz tqis li l-imputata ghandha tinstab hatja tal-akkuzi migjuba kontra taghha.

Konsiderazzjonijiet dwar il-piena

Il-Prosekuzzjoni sostniet f'kaz ta' htija ghaliex "*l-imputata meta giet nvestigata dwar dan il-kaz kienet persuna ta' 38 sena u allura kienet konxja ta' xi hsara kienet qeghda tikkawza lis-socjeta meta kienet qeghda tbiegh id-droga u anke tenut l-fatt li minkejja kienet diga nghatat oportunajiet minn Qorti sabiex tirrabilita ruhha, hija xorta baqghet fl-istess triq.*"

Id-difiza fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha sostniet li waqt dan il-kaz "*hareg b'mod car li l-imputata hija vittma tad-droga, ghandha problema serja ta' droga u li kemm-il darba pprovat tohrog minn dan il-vizzju tant li ghamlet diversi tentattivi bl-ghan li teghleb dan il-vizzju anke permezz ta' programm l-OASI u sahansitra damet tlett (3) snin clean ghalkemm sfortunatament regghet waqat fil-vizzju;*

[...]

huwa evidenti li l-imputata hija ghal diversi snin drug addict u heavy user b'karattru dghajjef u certament piena karcerarja mhix idoneja fic-cirkostanzi u li certament jinhass il-bzonn impellenti li ssib l-ghajnuna necessarja anke mill-awtoritjajiet biex tipprova teghleb dan il-vizzju.

Il-Qorti se taghti kaz ukoll it-trapass taz-zmien li ghadda dwar dan il-kaz.

F'kull kaz pero' it-trapass taz-zmien ma jnaqqasx ir-responsabbilta' kriminali tal-imputata u l-fatt li hi trid taghmel il-kontijiet taghha mas-socjeta.

Kif gie ritenut minn din il-Qorti fl-Appell Kriminali **"Il-Pulizija vs. Nicola Farrugia et"** [2-10-2002]

> "*Il-fattur tat-trapass taz-zmien ma jnaqqas xejn mir-responsabbilta' kriminali tal-hati (ara* ***. "Ir-Repubblika ta' Malta vs. Joseph Attard"*** *[24.7.2000]) u* ***"Ir-Repubblika ta' Malta vs. Joseph Attard u Angelo Attard"*** [*24.7.2000])*
>
> *Jista' pero' f'xi kazi jigi konsidrat ghall-fini tal-piena kif gie ritenut fil-kazijiet appena citati u kif gie ritenut minn din il-Qorti diversament preseduta fil-kawza "Il-Pulizija vs. Geoffrey Azzopardi" (29.1.2001) ghalkemm f'din l-ahhar sentenza l-konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti biex varjat il-piena ma kienux limitati biss ghal dik tat-trapass taz-zmien imma kienu ukoll bazati fuq motivazzjoni ohra.*
>
> *Illi fil-fehma ta' din il-Qorti t-trapass taz-zmien jista' jagevola lill-persuna akkuzata ghall-fini ta' piena meta huwa juri li tul dak*

iz-zmien hu jkun zamm lura mill-ksur serju tal-ligijiet u wera certu impenn biex jirriforma. Il-bqija tkun ingustizzja li xi hadd jibbenefika minn tul ta' zmien zejjed fil-process specjalment jekk dak it-tul ikun in toto jew in parti kagunat jew provokat minnu stess - kif gara f'dan il-kaz u dana a skapitu ta' dawk l-akkuzati li l-process taghhom jinqata' aktar malajr ghal raguni jew ghal ohra."[12]

Illi din il-Qorti tqis li r-reat odjern li tieghu din il-Qorti qed issibha hatja, **<u>huwa wiehed serju hafna u li qed jirrovina s-socjeta Maltija</u>**.

Il-flaġell tad-droga qed ikompli jinxtered f'forom u f'dimensjonijiet li jimpressjonawk; hu sostnut minn suq moqżież li ma jafx bi fruntieri nazzjonali u kontinentali. U b'hekk qed ikompli jikber il-periklu għaż-żgħażagħ u għall-adolexxenti.

Id-droga hi xi ħaġa ħażina, u fejn hemm dak li hu ħażin la tista' ċċedi u lanqas tagħmel kompromessi. Żgur li l-problema ma ssolvix ruħha billi wieħed jaħseb li ser inaqqas il-ħsara jekk jagħti permess li jintużaw psikofarmaċi minn dawk il-persuni li jkomplu jagħmlu użu mid-droga. Il-legalizzazzjoni ta' dawk li jissejħu "drogi ħfief", anki jekk din tkun parżjali, mhux biss hi xi ħaġa diskutibbli fuq livell leġiżlattiv, iżda lanqas ma twassal għall-effetti maħsuba.

[12] Appell Kriminali 180/08 fl-ismijiet il-**Pulizija vs Noel Frendo** deciz mill-Imhallef Joe Galea Debono nhar it-13 ta' Novembru, 2008.

"Nerġa' nisħaq fuq dak li ġa għidt f'okkażjoni oħra: le għal kull tip ta' droga. Sempliċiment. Le għal kull tip ta' droga. Iżda biex ngħidu din il-le, jeħtieġ li ngħidu iva għall-ħajja, iva għall-imħabba, iva għall-oħrajn, iva għall-edukazzjoni, iva għall-isport, iva għax-xogħol, iva għal aktar opportunitajiet ta' xogħol.

[...]

Isib ruħu fejn m'hemmx xefaq, fejn m'hemmx tama, u l-ewwel ħaġa offruta jkunu d-dipendenzi, u fost dawn id-droga. Jekk iseħħu dawn "l-iva", ma jkunx hemm post għad-droga, ma jkunx hemm post għall-abbuż mill-alkohol jew għal dipendenzi oħra."[13]

Konkluzjoni

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti wara li rat it-Taqsimiet IV u VI, l-Artikoli 22(1)(a) u 22(2)(b)(i) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta, ir-Regolamenti 4 u 8 tal-Legislazzjoni Sussidjarja 101.02 u l-Artikoli 17(b) u (f) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, qed issib lill-imputata hatja tal-imputazzjonijiet kollha migjuba kontra taghha, b'dan illi dan biss b'referenza ghall-jum tat-tlieta (3) ta' Marzu 2010 u fix-xhur ta' qabel, u qed tikkundannaha ghall-piena ta' **sentejn u sitt xhur prigunerija <u>effettiva</u>** u **multa ta' elf Euro (€1,000)** b'dan illi jekk il-hatja tonqos milli thallas fi zmien sitt (6) xhur millum, il-multa tigi konvertita fi prigunerija skont il-ligi.

[13] Papa Frangisku waqt il-31 edizzjoni tal-International Drug Enforcement Conference fl-20 ta' Gunju 2014

Ai termini tal-Artikolu 533 tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, qeghda tikkundanna lill-hatja ghall-hlas tal-ispejjez li ghandhom x'jaqsmu man-nomina tal-esperti fil-mori tal-inkjesta, liema spejjez b'kollox jammontaw ghas-somma ta' mija u hamsa u tmenin Euro u disgha u sebghin centezmu (**€185.79**)[14] u ghandhom jithallsu mill-hatja fi zmien xahar mil-lum.

Tordna d-distruzzjoni tad-droga u l-affarijiet relatati mad-droga, esebiti fl-atti ta' dawn il-proceduri, hekk kif din is-sentenza tghaddi in gudikat u dan taht il-harsien tar-Registratur li ghandu jirredigi process verbal li jiddokumenta l-procedura tad-distruzzjoni, liema dokument ghandu jigi nserit fl-atti ta' din il-kawza mhux aktar tard minn hmistax-il jum minn tali distruzzjoni.

Il-Qorti tigbed l-attenzjoni tad-Direttur tal-Habs illi l-hatja ghandha tinghata l-ghajnuna u l-kura kollha li ghandha bzonn sabiex tirrijabilita ruhha mill-vizzju tad-droga, inkluz billi tinghata l-opportunita` li ssegwi programm ghar-rijabilitazzjoni mill-vizzju tad-droga.

Tordna li kopja ta' din is-sentenza tintbaghat lid-Direttur tal-Habs.

Dr. Joseph Mifsud
Magistrat

[14] Espert Godwin Sammut (*a* fol. *33 et seq)*